

INSEMNAȚII

SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRĂILEANU**,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.

CUPRINSUL

ARTICOLE

I. André Joussain :	Ipocrizia revoluționară în Franța în secolul XVIII.
II. Dumitru Cristian Amzăr :	Știință și monografie.
III. Ion Țurcan :	Primitivismul iudaic.
IV. Ing. Ion Gogan :	Realizări muncitorești.
V. T. Pignatelli :	Imperiul fascist și influența sa asupra poeziei italiene.
VI. Traian Brăileanu :	Tehnica politicei legionare.

REDAȚIA: Cernăuți, str. General Berthelot 5.

ADMINISTRAȚIA (Profesor Constantin Zoppa):
Cernăuți, str. Baltinester 15.

Abonamentul pentru 1 an Lei 60

Exemplarul „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuți.

Fiecare număr va avea cel puțin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Rugăm abonații care își schimbă domiciliul să comunice
administrației revistei noua adresă.

Insemnări Sociologice

*Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.*

Ipocrizia revoluționară în Franța în secolul XVIII

de ANDRÉ JOUSSAIN.

Impotriva a ceea ce spirite superficiale, obișnuite a se ținea de aparențe, ar putea gândi, revoluționarii nu se caracterizează numai prin violența pasiunilor și exaltarea ideilor lor, ci prin ipocrizia lor. Entuziaști și pasionați, ei nu se pot de fapt ținea totdeauna la acelaș grad de exaltare: în urmă, de teamă să nu apară molatici în ochii semenilor lor, ei trebuie să afecteze entuziasm și pasiune chiar dacă nu le mai simt. Obligați pe de altă parte de a se arăta pasionați pentru a răscoli masele, ei caută adeseori cu de-a sila să-și joace rolul; în sfârșit trăgându-și puterea lor din popor, ei au grija de a părea de acord cu el, chiar când nu fac ceea ce dorește și de a vorbi în numele lui, chiar când îl oprimă. Revoluționarii din 1789 n'au scăpat de sub această lege.

Ei puteau cu atât mai puțin scăpa de sub ea dat fiind că proclamaseră sus și tare principiile lor, principii a căror aplicare era dificilă sau imposibilă din cauza împrejurărilor, a violenței pasiunilor. Visind a reforma societatea, ei promisă a instaura o nouă ordine din care vor dispărea nedreptățile, desbinările și inegalitățile și a crea o lume unde vor domni libertatea, egalitatea, fraternitatea, virtutea, prosperitatea și fericirea. Și ei nu legiferează numai pentru țara lor și timpul lor. Pretențiile lor sunt mai înalte. Declarația drepturilor omului din 1789 e făcută „pentru toți oamenii, pentru toate timpurile, pentru toate țările și pentru a servi ca pildă lumii”. Dar această declarație e făcută într'un moment când împrejurările cereau ca cetățenilor să li se amintească datoriile lor și nu ca să se exalteze în ei sentimentul drepturilor lor: națiunea este în plină anarhie, și e evident că drepturile proclamate nu vor putea primi satisfacție prin constituția ce le va urma. „De ce, observă Malovet, să transportăm oamenii pe virful unui munte și să le arătăm tot domeniul drepturilor lor, când suntem obligați de a-i face să coboare, de a trage limite și de a-i arunca iarăși în lumea reală unde vor găsi hotare la fiecare pas”? Se proclamă deci drepturi egale, dar aceste drepturi nu sunt acordate. Se declară că „Nimene nu trebuie neliniștit pentru opiniunile sale, chiar religioase”, dar preoții refractari sunt persecutați, cetățenii sunt împiedicați să urmeze cultul alegerii lor, se suprimă libertatea presei luându-se materialul de tipar al ziarelor opo-

ziției și trimițându-se publicității partidului potrivit la ghilotină. În 1793, o nouă declarație a drepturilor va merge pînă a legitima dreptul la insurecție. Dar cînd poporul oprimat se va ridica împotriva despotismului Convenției, insurecția lui proclamată în abstract ca „cel mai sfînt drept și cea mai neapărată datorie“ va deveni o crimă. Răsculații vor fi împușcați, înecați, ghilotinați. Și astea nu vor mai fi fapte excepționale, ci o practică constantă. Contradicția între principii și acte este unul din caracterele cele mai vizibile și cele mai puțin contestabile ale acestei epoci.

Starea socială anterioară împinge deja spre aceasta. În vremea declinului vechiului regim moravurile încetaseră a fi în armonie cu instituțiunile cari rămîneau neschimbate pe cînd ele însele se transformau; și opiniunile ele însele nu erau adeseori de acord nici cu instituțiunile, nici cu moravurile. Regele se bucura de o putere în teorie absolută, dar limitată în fapt prin rezistențele Parlamentelor și presiunea opiniei. Curtea își păstrase eticheta sa și președinția sa și nobilimea prestigiul său, rangul și privilegiile sale pecind egalitatea intra în moravuri și clasele se amestecau cu o familiaritate necunoscută înainte. Parlamentele, corpuri privilegiate, însărcinate de a păstra datinile și obiceiurile, erau insufletețe de un spirit republican care reamintea pe cel al Ligii și al Frondei: și magistrații veneau în bibliotecile lor operele pe cari le condamnau la ardere în sentințele lor. Clerul se încăpățîna de a face să se respecte vechile superstiții lovite de moarte prin critica filosofică și prin ridiculare; și tineri preoți intrați în Biserică fără vocație și pentru a-și face drumul în lume duceau o viață care nu se potrivea cu starea lor. Fiecare era astfel împins să joace, cu mai multă sau mai puțină convingere aparentă, un rol pe care viața sa îl desmințea sau pe care-l desavua rațiunea sa. Fiecare dojenea adeseori ceea ce punea în practică sau lăuda sus și tare ceea ce se abținea să practice. După mărturia unui contemporan, contele de Ségur, „nicidec nu se văzu mai mult contrast în opinii, în gusturi și în moravuri: în sinul academiilor se aplaudau maximele filantropiei, diatribele împotriva gloriei deșarte, dorințele pentru pacea perpetuă; dar ieșind de aci, aceiași oameni se agitău, intrigau, declamau pentru a împinge guvernul la războiu,“ în vederea de a susține împotriva Angliei insurecția americană. „Fiecare se opintea de a întuneca pe ceilalți prin luxul său, chiar în clipa cînd toți vorbeau ca republicani și predicau egalitate.“ Prelați părăseau diecezele lor pentru a dobîndi prin uneltiri ministere, preoți făceau versuri și povestiri destrăbălate; se vorbea de independență în taberele militare, de democrație în casele nobililor, de filozofie la baluri și de morală în budoare. Această desordine în idei, în aspirațiuni, în discursuri, în conduită, urmare a disarmoniei credințelor, moravurilor și instituțiunilor și preludiu obligat al tuturor marilor revoluții totodată sociale și politice, este o piedică pentru dreptate și sinceritate și oferă un teren prielnic ipocriziei.

Această ipocrizie se dezvoltă cu atît mai bine cu cît dragostea pentru viața ușoară și lux care caracterizează secolul XVIII favoriza

visurile idilice chiar la aceia cari nu erau ocupați decît de interesele și plăcerile lor. Visul unei omeniri mai fericite făcea parte din epicureismul secolului. Aceasta este o plăcere a imaginației care completează plăcerile simțurilor și ale spiritului. Omul sensibil din secolul XVIII nu este acela care simte milă adîncă la nenorocirea altuia, ci acela care înțelege prilejurile cînd trebuie să simtă și care manifestă cu cea mai mare vioiciune și cuviință sentimentul ce i-l sugerează situațiile potrivite de a excita admirația sau mila. Sensibilitatea astfel concepută este mai puțin o calitate a sufletului decît a inteligenței și noi o găsim de fapt la unul din oamenii cei mai inteligenți ai aceluî timp, Talleyrand, pe care cancelarul Pasquier ni-l descrie ca pe omul cel mai lipsit de delicateță în sentimente, cel mai incapabil de a fi oprit printr'o idee morală și căruia niciun mijloc nu i-a fost prea respingător pentru a-și satisface dorințele și a-și mulțumi gusturile, dar care poseda nu mai puțin, chiar după spusele aceluiași martor, tactul cel mai fin și cel mai sigur.

Talleyrand, în această privință, este reprezentativ pentru secolul său? Mulți dintre contemporanii săi, fără a fi cu mult mai accesibili decît dînsul pentru dragoste și milă, au avut fără îndoială destul de viu sentiment pentru ceea ce pot fi dragostea și mila și le-a plăcut a le exprima fără a le simți. Sentimentele lor generoase au avut în general destulă putere pentru a se exterioriza în efuziuni lirice, în declamațiuni și proiecte, dar au avut arareori destulă putere pentru a se traduce în fapte. Cei mai buni observatori ai aceluî timp nu s'au înșelat asupra acestui lucru. Besenval denunță sensibilitatea ca o modă adoptată de femei; Gilbert o satirizează; D'Argenson scrie că sensibilitatea se pierde și că „dragostea, trebuința de a iubi, dispar de pe pămînt“. Afectarea sensibilității în acel timp pare să nu fie decît ascunderea unei nepăsări foarte reale sau o reacțiune de suprafață împotriva unui egoism adînc.

Virtutea, ca și sensibilitatea care e izvorul ei, este mai mult în capul oamenilor acestei epoci decît în inima lor. Duclos o constată: moravurile slăbesc din ce în ce, oamenii faimoși prin procedee pe cari legile le tolerează dar pe cari onoarea le condamnă sunt cruțați, chiar fără vreun interes, pecînd altădată nimene n'ar fi vroit să-i frecventeze. Și mai mult, după mărturia lui D'Argenson, nu se mai recunoaște fineță și abilitate decît unor pungași subtili și nu se mai acordă niciun fel de spirit celor ce nu sunt decît oameni cinstiți; sau dacă li se acordă, atunci numai în măsura ce dinșii devin pilde de dreptate și echitate.

Aceste trăsături de caractere pe cari D'Argenson le observa la generația sa și la cea ce se pregătea s'o înlocuiască, se regăsesc în adevăr la generația revoluționară. Altruismul revoluționarilor, ca și cel al lui Rousseau care în acest punct este oglinda secolului, izvoarește dintr'o sensibilitate de imaginație care le place pentru exaltarea ce-o procură: el nu izvoarește dintr'un elan de dragoste sau de milă, dintr'o adîncă compătimire pentru suferință; el răspunde unei trebuințe egoiste de expansiune, dorinței de a spori „eul“ lor. Și ne-

sinceritatea lor mai este încă accentuată prin obișnuințele lor de politicieni, de retori, de ziariști, de avocați porniți să pledeze fără deosebire și pentru și contra, să facă să pară bună o cauză rea și rea una bună, a da ca îndoelnice fapte sigure, a prezenta totdeauna evenimentele în lumină favorabilă pentru interesele ce le servesc și defavorabilă pentru cele ce le combat. De aci exaltarea lor revoluționară așa de adeseori numai prefăcută, cultul lor pentru cuvinte mari și mari fraze, cabotinajul lor neîncetat, frecvența lor rea credință și contradicția neîncetat înaltă între faptele lor și vorbele lor.

(Trad. T. B.).

Știință și monografie

Dela Em. Durkheim la Dimitrie Gusti

Profesorul Gusti a creiat la noi o adevărată școală în sociologie. Originalitatea ei științifică stă, precum se știe, în *teoria monografiei sociologice* pe de o parte, iar pe de alta în organizarea unor *cercetări pe teren* — faimoasele campanii monografice, pentru a vorbi în termenii școlii. Din cercetările de pînă acum n'a rezultat însă nici o monografie propriu zisă. În schimb scrierile teoretice și de propagandă au afirmat, cu tărie și fără preget, *valoarea și nouitatea* metodei întrebunțate.

Nu ne ocupăm acum de îndreptățirea, teoretică și istorică, a acestor afirmații. Vom împărtăși, cu alt prilej, rezultatul cercetărilor noastre în această privință. Aici ne mărginim la o simplă confruntare de istorie a sociologiei, urmată de anumite concluzii privitoare la moravurile științifice dela noi.

Monografia, care nu e chiar nouă în istoria cercetărilor sociale — o recunoaște, într'un anumit fel, însuși Profesorul Gusti, descoperitorul ei „științific” — a avut să întîmpine, cu mult înainte ca ea să fie propusă de învățatul român, obiecții cari nu pot fi trecute sub tăcere tocmai de cineva care vrea să reia această metodă ca singura valabilă în sociologie. La apariția primei lucrări teoretice a școlii monografice, — *Teoria monografiei sociologice* de Traian Herseni, precedată de un studiu introductiv, cam de aceeaș întindere, al Profesorului Gusti însuși, intitulat: *Sociologia monografică — știința realității sociale* —, «Rînduiala», anul I n-rul 1, a crezut de datoria ei să atragă atenția, între altele, și asupra tăcerii care se întindea, dealungul întregului volum, cu privire la obiecțiile ridicate de Durkheim împotriva monografiei ca metodă de constituire a sociologiei științifice, -- tăcere cu atît mai inexplicabilă la un om de știință ca Prof. Gusti, cu cît d-sa, în felul cum lucrează, prețuiește mai mult istoria *discuției* din jurul unei probleme decît problema însăși. Au trecut deatunci doi ani și Prof. Gusti n'a găsit de cuviință să ia o atitudine față de obiecțiile sociologului francez și nici să lămurească, altfel decît prin tăcere, rostul tăcerii sale în

această împrejurare. Intrucît dar problema metodei monografice în sociologie e departe de a fi limpezită în mișcarea ideilor științifice dela noi; intrucît, poate, vor mai fi oameni de bună credință care se indoiesc că monografia combătută de Durkheim e una și aceeaș cu cea pe care, cu 16 ani mai tirziu, în 1910, avea s'o propună la Iași, ca nouă descoperire, tînărul sociolog român, iar cu încă 15 ani în urmă, în 1925 avea s'o aplice cu rezultatele cunoscute chiar în cercetările pe teren, — ne propunem să contribuim la această limpezire, începînd tocmai cu confruntarea de care am vorbit, între ideile Profesorului Gusti și ale lui Durkheim, sociologul care, — dacă mai e nevoe s'o amintim, — după Auguste Comte, rămîne și mai departe pentru lumea învățaților de specialitate, peste toate speculațiile filosofice ale sociologiei germane contemporane, întemeetorul științific al sociologiei, atît prin contribuția teoretică de metodă, cît și prin cercetările concrete de sociologie propriu zisă.

Părerile lui în această privință se găsesc în lucrarea devenită clasică pentru știința sociologiei, *Les Règles de la méthode sociologique*, apărută în 1894, (citată mai departe cu *RMS*). Ideile școalei dela București constituiesc obiectul lucrărilor amintite, una, a Profesorului Gusti, a fost reprodusă în *Sociologia Militans*, și vom cita-o în text. prescurtat, cu *SM*. Trimiterile la cealaltă lucrare, a d-lui Traian Herseni, vor fi făcute prin inițialele *TR*.

I.

Voind să introducă și în cîmpul sociologiei noțiunea științifică de *specie*, Durkheim are de înlăturat două concepții, opuse una alteia, ale vieții sociale în genere. Era deoparte concepția realistă — le réalisme extrême des philosophes, cum spunea el, — după care numeroasele și feluritele grupări de oameni în care e tărîmîțată societatea omenească: triburile, cetățile, națiunile — nu sunt decît întrupări întîmplătoare și vremelnice ale unei singure *realități* necesare și statornice: omenirea. Toate legile după care se desfășoară viața istorică și socială a popoarelor sunt înscrise odată pentru totdeauna în constituția ei și se aplică tuturor deopotrivă. Alături de realismul filosofic, era, de cealaltă parte, concepția nominalistă — le nominalisme des historiens — după care, dimpotrivă, nu numai că singurele realități sociale și istorice sunt tocmai grupările particulare de oameni, individualitățile istorice și sociale, dar ele sunt așa de deosebite unele de altele, cu caractere atît de proprii încît din compararea lor nu e cu puțință niciun fel de generalizare științifică. Fiecare popor își merge un drum *al lui* și numai al lui în istorie, iar condițiile de viață se deosebesc într'atîta dela unul la altul, încît ele trebuiesc studiate și cunoscute pentru fiecare în parte. Învățămintele istorice sunt, din această pricină, o simplă iluzie. Nimic nu se poate împrumuta și adopta dela un popor la altul, nimic nu se poate generaliza dela o societate la alta. Totul este propriu și nu se potrivește cu firea și condițiile de viață ale altor grupări de oameni.

Prima concepție duce la o „filosofie abstractă și vagă“ asupra societății în genere; a doua nu poate depăși stadiul elementar al unor „monografii pur descriptive“. *Știința propriu zisă rămâne însă în afara acestor concepții extreme.* Ea nu e posibilă decât în clipa în care isbutim să recunoaștem că „între mulțimea confuză de societăți istorice și conceptul unic, dar ideal, de omenire, există ceva intermediar, există speciile sociale. Ideea de speță cuprinde, înadevăr, și unitatea cerută de orice cercetare cu adevărat științifică, și diversitatea oferită de fapte, prin aceea că speța se regăsește aceeași la toți indivizii pe care-i cuprinde, iar, pe de altă parte, speciile înseși se deosebesc între ele. Rămâne desigur un fapt constatarea că orinduirile morale, juridice, economice etc., sunt nesfârșit de variate, însă aceste variații nu sunt de așa natură încât să nu poată fi prinse în nici un fel de gândirea științifică.“ (RMS⁹ 95-96).

Este adevărat că profesorul Gusti nu rămâne la monografiile pur descriptive privitoare la unitățile sociale concrete (cf. SM, 80, 90). Școala d-sale urmărește să se ridice, pe calea comparației, la monografia generală și abstractă a societății omenеști. Concepția școlai dela București asupra vieții sociale se depărtează astfel hotărît de nominalismul sociologic combătut de Durkheim. Mai mult încă: ea vorbește chiar de posibilitatea construirii unor tipuri sociale (TR, 145) — ceea ce înseamnă că nu este străină de înțelegerea științifică a realității sociale. Cum ne ridicăm însă dela monografiile concrete către monografiile din ce în ce mai generale și mai abstracte, pînă la monografia universală a întregii societăți omenеști (SM, 80)? Sau, cum întreabă Durkheim însuși, pe ce cale ajungem la constituirea speciilor sociale și la clasificarea lor științifică?

În examinarea acestei probleme, sociologul francez se întilnește, chiar dela primul pas, cu teza școlai dela București. Să vedem mai întîiu, cum o formulează Durkheim însuși: „La prima vedere, zice el, se pare că n’ar exista (pentru constituirea speciilor sociale) un alt procedeu decît acela de a studia fiecare societate în parte *de a-i face monografia cît se poate de exactă și de completă, apoi de a compara toate aceste monografii între ele*, de a vedea în ce privințe se aseamănă și în care altele se deosebesc, iar după aceea, ținînd seamă de importanța relativă a acestor asemănări și deosebiri, de a împărți popoarele în grupe asemănătoare sau diferite“. Iată acum și formularea Profesorului Gusti: „Fiecare unitate socială corespunde în sociologie unei sinteze a analizelor; la rîndul lor ele *formează obiectul unei sinteze din ce în ce mai mari, pînă ce se ajunge la sinteza reprezentativă a tot ce este realitate socială. Această operație științifică de eliminare treptată a tot ce este particular și accidental, și de păstrare a trăsăturilor definitive, generale tipice sau esențiale, este rezultatul metodei comparative*“ (SM, 80). Se vede ușor că, în esență, formularea e aceeași.

În sprijinul acestei metode, continuă Durkheim, se atrage atenția că e singura admisibilă într’o știință de observație. Și într’adevăr, nici Profesorului Gusti nu-i scapă amănuntul acesta. Sociologia, zice d-sa, trebuie să părăsească metoda indirectă de interpretare a fapte-

lor culese de alții și să devină o știință vie de observație nemijlocită — observația directă a realității vii cu gânduri teoretice, explicative. Aceasta este metoda monografică. Este singura metodă pe care și-o poate însuși sociologia (SM, 49). Intr'adevăr, reia Durkheim, speța nu este decît rezumatul indivizilor; cum s'o constituim altfel, dacă nu începem prin a descrie pe fiecare din ei, descriindu-l anume în întregime? — pînă la „epuizarea realității de studiat“, cum zice prof. Gusti (SM, 72), avînd ambiția, unică în toată istoria cugetării, de a realiza primul caz de inducție completă. Nu-i oare o regulă bine stabilită să nu te ridici la general decît după ce ai observat particularul și anume tot particularul?“ Se înțelege, răspunde, la patru decenii în urmă, Școala dela București, îngrijată cum să cerceteze mai repede și mai bine cele 16.000 de sate ale Romîniei și cele 170 de orașe, propunînd pentru aceasta energice măsuri de Stat: legiferarea cercetării obligatorii¹⁾.

„Din această pricină, zice Durkheim, s'au găsit unii cari au voit să amîne sociologia pînă la data, nu se știe cît de îndepărtată, cînd istoria va ajunge, în privința societăților particulare, la rezultate destul de obiective și precise, pentru a putea fi comparate cu folos“. De data aceasta Prof. Gusti își permite să fie de altă părere. Mai întîiu că d-sa nu așteaptă date dela nici o altă știință; sociologia trebuie să-și culeagă ea însăși materialul de care are nevoie. Deaceea opera ei poate începe chiar acum (SM, 49), avînd să dureze relativ puțin pînă la adunarea completă a datelor definitive. Dacă ar fi să se cerceteze, de pildă, societatea romînească, munca n'ar ține mai mult de »patru, cinci sau dacă vreți șase ani«, cel mult 10 ani, socotînd și timpul necesar prelucrării materialului (Soc. Rom. II, 1, p. 2; II, 2, p. 58).

Aceasta fiind teza Școalei sociologice dela București, să vedem care sunt obiecțiile ridicate de Durkheim împotriva monografiei ca metodă de constituire a speciilor și tipurilor sociale. Lăsăm să vorbească însuși sociologul francez.

II.

»Nu este exact, zice Durkheim, că știința nu poate ajunge la legi decît după ce a străbătut *toate faptele* pe care le exprimă și că nu poate constitui genuri decît după ce a descris, *în întregimea lor, indivizii* pe care ele îi cuprind. Adevărata metodă experimentală caută mai degrabă să înlocuiască faptele vulgare, cari nu sunt demonstrative decît cu condiția de a fi foarte numeroase²⁾ și cari, prin urmare, nu îngăduie decît concluzii întotdeauna suspecte, cu fapte

¹⁾ Mai întîiu într'o cuvîntare la Academie (1934) și în cursul dela Universitate din acelaș an, apoi în *Sociologie Romînească* I, 2, p. 5; 4, p. 6; II, 1, p. 2; 2, p. 58.

²⁾ Lucrul acesta l-a înțeles perfect de bine Școala Profesorului Gusti, cînd s'a hotărît să cerceteze *absolut toate* satele și orașele Romîniei, în nu mai mult de 4—5—6—10 ani...

decisive sau *cruciale*, cum spunea Bacon, cari, prin ele înseși și indiferent de numărul lor, au o valoare și un interes științific. E nevoie să procedăm astfel mai ales când e vorba să alcătuim genuri și specii. Căci inventarul tuturor caracterelor unui individ este o problemă insolubilă. *Orice individ este un infinit și infinitul nu poate fi epuizat*. Să rămănem la proprietățile cele mai esențiale? Dar după ce criteriu să facem alegerea? Pentru aceasta e nevoie de un principiu care depășește individul și pe care nici monografiile cele mai bine întocmite nu ni-l vor putea oferi, prin urmare. Fără să ducem lucrurile așa de departe, se poate prevedea că, cu cât vor fi mai numeroase caracterele cari stau la baza clasificării, cu atât mai greu va fi ca deosebitelile chipuri în care ele se combină în cazurile particulare să prezinte asemănări așa de vădite și deosebiri atât de pronunțate pentru a înlesni constituirea unor grupe și subgrupe bine definite.

Dacă, prin urmare, *teoretic* poate să-și închipue cineva alcătuirea speciilor sociale pe calea monografiilor, în practică însă ea este, din motivele înfățișate de Durkheim, deadreptul cu neputință. O dovadă de fapt o constituie însăși străduința școalei dela București care în 12 ani de zile n'a ajuns nici măcar la alcătuirea *unei singure* monografii, necum la stabilirea vreunor specii sau tipuri în cuprinsul realității sociale românești.

Sociologul francez merge însă mai departe și se întreabă: chiar dacă ar fi posibilă o asemenea clasificare monografică a societăților, ce folos ar aduce ea muncii științifice? Hotărît: niciunul! „Intr'adevăr, zice Durkheim, înainte de toate, rostul ei este să ușureze munca omului de știință, punând în locul mulțimii nelimitate de indivizi (de unități sociale concrete, cum spune școala dela București) un număr restrins de tipuri. Dar ea pierde această calitate, din moment ce aceste tipuri n'au fost alcătuite decît după studierea și analiza *completă a tuturor indivizilor*. Ea nu mai poate înlesni cu nimic cercetarea din moment ce nu face decît să rezume cercetările făcute pînă atunci. Ea nu va fi cu adevărat folositoare decît dacă ne ajută să clasificăm alte caractere în afară de cele care-i stau la bază, decît dacă ne procură cadre pentru fapte noi. Rostul ei este să ne pună la îndemînă puncte de orientare la care să putem raporta alte observații decît acelea cari ne-au dus la stabilirea punctelor de orientare însăși. Pentru aceasta însă, ea trebuie întocmită *nu după un inventar complet al tuturor caracterelor individuale, ci după un număr restrins al lor, cu multă grijă alese*. În asemenea condiții, ea nu va sluji numai la orînduirea unor cunoștințe vechi, ci va înlesni procurarea altora noi. Va cruța cercetătorului atîtea osteneli, tocmai prin faptul că-l îndrumază. Și astfel, cu o asemenea clasificare, nu va mai fi nevoie să se cerceteze *toate* societățile din cuprinsul unei specii, pentru a vedea dacă un anumit fapt este sau nu general înăuntrul ei; cîteva vor fi deajuns. Ba chiar sunt cazuri cînt o singură observație bine făcută poate fi deajuns, după cum, deseori, o singură experiență bine întemeiată ajunge pentru stabilirea unei legi” (R M S-8, 98—99).

Nu ne interesează aici metoda preconizată de sociologul francez:

oricine își poate da seama că ea nu se deosebește întru nimic de aceea pe care o întrebuițează toate științele deopotrivă. Ceeace trebuie să reținem, pentru discuția începută, sunt temeiurile cu cari respinge el monografia ca metodă de cercetare în sociologie și cari pot fi rezumate astfel :

1. O clasificare a tuturor unităților sociale concrete pe calea cercetării lor monografice, se poate închipui, fără îndoială, din punct de vedere teoretic ; ea rămâne însă, în ce privește realizarea practică, o imposibilitate de fapt.

2. Dar chiar dacă ar fi posibilă și în practică, o asemenea clasificare n'ar fi de niciun folos cercetării științifice ca atare. Valoarea ei metodologică ar fi nulă.

Imposibilă ca operă științifică, inutilă ca instrument de lucru — iată ce crede despre monografie întemeietorul sociologiei științifice. Ea nu poate fi întrebuițată tocmai într'o știință de observație cum trebuie să rămână, desigur, sociologia. Chiar cînd isbutește să explice, nu numai să descrie, viața unei *anumite* societăți, sociologia monografică nu poate depăși unitatea socială concretă înspre știința realității sociale în genere. Ea va trece, poate, dincolo de marginile unei „științe de stringere *neordonată* (sic) de material“. (SM, 71), așa cum a rămas încă, pînă, acum, »știința« școalei dela București, dar nu va putea atinge niciodată nivelul științei propriu zise.

Ca încheiere: monografia — un empirism sistematic de cel mai îngust orizont ; sociologia monografică — o încercare interesantă în teorie, dar pe cît de imposibilă pe atît de inutilă în practică.

III.

Și acum, întrebarea firească ce se ridică este : față de o asemenea critică, ducînd la însăși desființarea științifică a metodei monografice, — care a fost răspunsul școalei romîne de sociologie ? El nu se găsește nicăeri în opera Profesorului Gusti. Propunînd monografia ca singura metodă de cercetare în sociologie, d-sa ar fi avut datoria să se ocupe nu numai de cei ce, după părerea d-sale, au susținut și folosit această metodă, dar și mai ales, de cei ce au combătut-o. Să nu fi cunoscut Prof. Gusti, critica lui Durkheim ? Cu neputință, pentru un om de știință atît de bine informat, cum este d sa. Dovadă că a cunoscut-o este faptul că d-sa îl citează pe sociologul francez încă „dela începutul activității academice“ (SM, 33), adică exact din vremea cînd pretinde că a descoperit noua metodă, după cum însuși o mărturisește cu tot pathosul temperamentului său politic »dela începuturile carierei noastre științifice... datează și *proclamarea programatică* a monografiei sociologice ca principii de realizare științifică a sociologiei »(SM, 71). Dar atunci, de ce nu-l discută, de ce n'a crezut de cuviință să răstoarne toate afirmațiile învățatului francez ? De ce n'a găsit de datoria sa să-și justifice măcar această atitudine ? L-a socotit pe Durkheim nevrednic de atenția unui savant de talia d-sale ? În toate aceste privințe, niciun răspuns. Suntem lăsați, fără nicio milă, pradă celor mai chinuitoare ipoteze.

Dar nu este numai atit. Profesorul Gusti are elevi cu care se mindrește. D-sa a creiat o scoală științifică în Țara Rominească. Cel dintiiu, magistrul însuși, cum era și firesc, a atras atenția lumii asupra importantului fenomen cultural. Dece nu s'a găsit nimeni dintre credincioșii săi discipoli, atit de săritori în alte împrejurări, care să umple golul acesta din opera magistrului? O singură notă s'a putut strecura cindva în *Arhiva pentru Știința și Reforma Socială* din 1932, p. 193, în care însă atitudinea lui Durkheim față de metoda monografică este interpretată cu totul fals: „Monografia sociologică, se spune acolo, este socotită (de către Durkheim) ca o metodă potrivnică oricăror generalizări *pripite*“. În realitate, sociologul francez o socotește, cum am văzut, „potrivnică“ oricăror generalizări, adică pur și simplu *neștiințifică*.

În afară de această notă în treacă, care răstălmăcește în favoarea sociologului român ideile lui Durkheim despre monografie, nici elevii n'au adăogat nimic la tăcerea magistrului, care să lămuirească mai pe larg această atitudine ciudată față de un înaintaș. Atenția tuturor, a magistrului și a elevilor deopotrivă, avea să se îndrepte în întregime, nu însă fără o vădită enervare, asupra celor cari au împărtășit și aplicat mai nainte metoda monografică. Și aceasta nu atit spre a le arăta contribuția și meritele, cit mai cu seamă pentru a *afirma* că au „compromis-o“.

Intr'adevăr, articole, studii, cărți — toate cite s'au scris despre metoda monografică la Romini și despre cercetările întreprinse pe pe baza ei, vin, în chipuri diferite, să repete neconținut unul și acelaș lucru: Monografiile se fac demult. Au încercat și la noi unii învățători și preoți de țară. S'au făcut, e drept — însă, la noi ca și aiurea, într'un chip cu totul neștiințific. Empiric și superficial. Insuși autorul primelor monografii sociale, inginerul francez Frédéric Le Play (1806—1882) a lucrat unilateral și fără sistem. El a studiat, în adevăr, viața a 57 de familii de muncitori din diferite părți ale Europei, însă numai pe baza și din punctul de vedere al *bugetului*. Rezultatul a fost că Le Play «a compromis *definitiv* (!) monografia» (*SM*, 63, 66) conchidea *provizoriu* Profesorul G. fără ca să bănuiască măcar că tocmai d-sa avea să fie cel care va reabilita-o definitiv... Pentru aceasta însă, Le Play nu merită mai puțin „un loc de onoare“ în istoria sociologiei monografice (*SM*, 62). Ii revine însă deacum școalei dela București sarcina de a concepe, pentru prima oară, *sistematic* această metodă și de a o aplica, cea dintiiu, *integral* — ceeace, de fapt, este tot una cu adevărata ei descoperire și valorificare științifică (*SM*, 63, 70, 71; *TR*, 94, 95).

Va fi o altă confruntare aceea dintre opera lui Le Play și pretențiile Profesorului Gusti. Ceeace trebuie să reținem acum este *tonul* în care vorbesc sociologii noștri despre metoda monografică la alții și -- la ei însiși. Fără îndoială că nimeni nu se va sustrage reflecției: E și aceasta o metodă — bine calificată în tehnica și morala muncii științifice!

DUMITRU CRISTIAN AMZĂR

Primitivismul iudaic

Dintre popoarele antichității, singur neamul lui Izrael mai preocupă în mod serios istoria zilelor noastre. Deși au îndurat toate robiile antichității, dela cea egipteană pînă la cea romană, ca și soarta vitregă impusă de creștinism sau de reacțiunea adeseori violentă a statelor în cari s'au adăpostit, Jidanii, cu toate acestea, au devenit mai puternici, mai liberi și în consecință mai asupritori, cînd procesul trebuia să fie invers.

Rusia a căzut în minile lor; Italia a fost împinsă pînă pe marginile prăpăstiei; Germania s'a regăsit cu greu și după o luptă necurmată de mai bine de 10 ani; Spania se zbate sub ochii noștri între a fi un stat național sau un soviet; iar Franța alunecă îngrijorător pe drumul Spaniei. Celelalte State se găsesc și dinsele pe calea dezagregării naționale sub influența spiritului iudaic.

Căci nu e vorba numai de primejdia stăpînirii materiale a jidanilor, ci în primul rînd de infiltrarea spiritului lor, care pregătește și înlesnește dominația lor fizică. Din acest punct de vedere, dinșii prezintă o primejdie imediată și nediscutată, chiar atunci cînd nici nu poate fi vorba de tendințe de stăpînire materială. Aceasta va urma ca o consecință de neînlăturat a acceptării concepției lor despre viață.

Există deci primejdie jidovească care amenință serios destinul omenirii. Nu o tăgăduesc decît ignoranții sau cei de rea credință. Și tocmai pentru că această primejdie e atît de evidentă, există două mari nedumeriri:

a) Cum de și-au păstrat jidanii unitatea lor etnică în cursul veacurilor, fără să fi urmat soarta altor popoare antice, cari au rămas numai cu numele?

b) Care este cauza că dinșii constituiesc o forță aproape de neînvins și prezintă o primejdie serioasă pentru toate neamurile pămîntului?

I.

Pentru spiritele comode ca și pentru cei năuciți de înfăptuirii civilizației materiale, puterea acestui popor stă în însușirile lui deosebite cu cari l-a înzestrat natura. E o părere îndeajuns de curentă, pe care o întîlnim și la mulți Romîni, în special la cei ce fac afaceri rentabile cu ei, sau la „naționalistii“ indiferenți cari au renunțat să lupte contra jidanilor pe motivul că neamul acesta nu poate fi biruit.

Există de altfel și o întreagă literatură care glorifică virtuțile acestui popor „ales“.

Unii autori, însă, cercetători serioși ai problemelor sociale, dintre cari vom cita în primul rînd pe G. L. Duprat, profesor de sociologie la Universitatea din Geneva, arată, acesta din urmă, într'un studiu publicat în „Revue internationale de Sociologie“ și intitulat „Prévision Sociologique et Structures Ethniques: Judaïsme et Nationalisme, că jidanii departe de a fi un popor de creație și de cultură, sunt numai

utilizatori îndeminatici și traficanți puțin scrupuloși ai valorilor spirituale create de popoarele în mijlocul cărora trăiesc. Și aceasta o spune un om de știință care nu poate fi acuzat de antisemitism.

Cercetînd mai deaproape — desbrăcați de prejudecățile curente ce ne stăpînesc în bună parte — puterea creatoare de cultură, forța spirituală a poporului jidovesc, belșugul lui de idei și de simțăminte, vom vedea că jidanii n'au nimic din toate acestea și că sunt primitivi în adevăratul înțeles al cuvîntului.

Ce înseamnă, însă, a fi primitiv? Ne dă știința un criteriu pentru a putea distinge popoarele culte de cele rămase în fazele primitivității? Evident că știința nu ne poate da direct un astfel de criteriu. Ea însă ne poate spune dacă jidanii alcătuiesc o comunitate bazată pe norme morale, dacă au un Stat al lor și dacă se pot mîndri cu produse spirituale în baza cărora să-și legitimeze existența lor ca neam. Dacă le au pe toate acestea, va trebui să spunem că sunt un popor cult, dacă nu, vom fi nevoiți să admitem cealaltă ipoteză ca adevăr necontestat.

Să începem cu cercetarea problemei dacă jidanii alcătuiesc sau nu o comunitate bazată pe norme morale! Plecînd dela solidaritatea lor cunoscută de toți, am putea fi tentați să răspundem afirmativ.

Nu însă orice comunitate, oricît de solidară ar fi, constituie o comunitate morală. O bandă de hoți e o comunitate solidară, dar nu și una morală. Pentru aceasta trebuie ca membrii ce o compun să trăiască în conformitate cu normele morale, iar solidaritatea dintre ei să rezulte din principiul dragostei față de aproapele. Acesta e singurul fundament al normelor morale. Jidanii însă nu cunosc acest principiu. Din această cauză ei n'au o morală, ci numai moravuri. Nu vom tăgădui că Evreii nu se iubesc într'olaltă, dar dragostea lor nu e identică cu cea a moralei creștine. În religia creștină omul iubește pe aproapele său și pe Dumnezeu, ca să se poată desăvîrși ca ființă spirituală. Numai această dragoste îl poate face pe om să depășească animalitatea, să devie creator, în primul rînd față de el însuși. De aceea, dragostea în morala creștină este creatoare și izvorăște din dragostea nelimitată a Dumnezeirii.

În religia mozaică, jidanul trebuie să iubească pe aproapele jidan, nu în vederea desăvîrșirii lui și prin aceasta și a comunității din care face parte, ci pentru a dobîndi ocrotirea Dumnezeului lor în vederea *distrugerii* celorlalte popoare. Există, deci, și o dragoste în „morală” iudaică, dar ea se referă numai la aproapele acelei comunități în vederea distrugerii tuturor celor ce nu aparțin colectivității lor. Izvorul dragostei pe care se bazează solidaritatea jidovească e *ura*. Așa se explică că poporul acesta n'a putut crea nimic în tot trecutul lui, singura specialitate de care a dat dovadă deplină fiind distrugerea.

Ca să lămurim mai bine problema să luăm un exemplu. Între membrii unei bande de jaf și de crime există, fără îndoială, o solidaritate puternică și chiar o dragoste frățească, dacă vroim. Dar toate acestea numai în vederea operațiilor pe cari le organizează această

bandă. Solidaritatea și dragostea lor nu sunt creatoare, deoarece izvorul lor e imoral. Deși solidară, banda aceasta nu poate fi o comunitate morală.

La fel și cu comunitatea jidovească; deși solidară, ea nu este o comunitate morală, pentru că se întemeiază pe principiul urei care exclude orice morală. Aici trebuie să-și aibă izvorul și concepția nefastă a celor doi jidani sociologi, Durkheim și Levy-Bruhl, cari susțin că nu există o știință a moralei ci numai una a moravurilor. Ca reprezentanți ai acestui neam, ei sunt în perfectă concordanță cu realitatea „morală” jidovească.

Există însă pentru toate celelalte neamuri o singură morală al cărei fundament e dragostea deplină și curată față de aproapele și față de Dumnezeu. Numai prin efortul acestei dragoste, omul-animal se „creează” pe sine ca membru al unei comunități morale și în același timp, prin mijlocul acesteia, ca ființă spirituală. Nu se poate scinda această dublă desăvârșire fără a distruge înseși bazele moralei. Jidanii, cunoscând numai: desăvârșirea ca membri ai comunității, s’au pus în slujba instinctelor și pasiunilor, iar pe Dumnezeu și l-au creat după asemănarea lor și l-au pus în slujba a ceea ce-i scădere și păcat în om.

Necunoscind, așadar, desăvârșirea omului ca ființă spirituală, jidanii nu se pot mintui. Dar nu numai atât! Din pricina aceasta nici nu pot alcătui o comunitate morală durabilă. Solidaritatea dintre ei există atât timp cât au un obiectiv pe care-l urăsc și vor să-l distrugă. Ura față de tot ce-i străin de comunitatea lor, creează solidaritatea iudaică. Ei sunt născuți ca popor din ură și trăiesc prin ură. Istoria, de altfel, ne dovedește că dela naștere dinșii poartă în caracterul lor tendința spre distrugere și crimă. Așa se explică de ce toate popoarele, din antichitate și pînă’n zilele noastre, i-au privit ca atare.

Statul lor, la fel, a fost creat de ura pe care o nutreau popoarelor ce locuiau în „Pămîntul Făgăduinței”. Moise a desăvârșit în pustiu, în decurs de 40 ani, ura acestui popor sălbatic cu ajutorul lui Jahveh, Dumnezeu lor. Și numai astfel urmașii lui Moise au putut întemeia Statul iudac. El n’a durat însă decît atât timp cît a existat o presiune externă serioasă. Sub David chiar, neînțelegerile erau destul de mari. Insuși fiul său s’a răsculat în fruntea a 10 triburi, pentru că poetul și profetul David a luat soția unui servitor pe care l-a omorît. De altfel scandalurile la curte și certurile dintre ei erau destul de dese. Domnia lui Solomon, e drept, a fost liniștită, dar și aceasta numai în aparență. Îndată ce Regele Solomon moare, Statul se împarte în două regate, iar certurile interne sporesc în frecvență și intensitate. Și cum aceste Regate nu aveau dușmani a căror distrugere s’o urmărească, au început să se distrugă întreolaltă, pînă ce au căzut în robia Asirienilor și Babilonienilor.

Dacă întîmplător, și mai mult datorită Filistenilor, au putut să înjghebeze un Stat al lor, istoria ne dovedește că n’au putut să și-l mențină din cauza viciului lor organic care nu le îngăduie să poată forma o comunitate morală. Într’un Stat național al lor care s’ar bucura de un regim de pace externă, Jidanii s’ar minca întreolaltă,

de aici regimul normal al existenței și propășirii lor ca Neam e *diaspora*, așa cum o constată și Duprat în studiul amintit. Acesta e singurul regim care le îngăduie să trăiască în conformitate cu tendințele lor înăscute și cultivate prin veacuri.

În concluzie, solidaritatea comunității jidovești se bazează pe ura față de celelalte comunități, că deci ei nu alcătuiesc o comunitate morală; că această comunitate nu poate exista decât fiind răspindită în mijlocul celorlalte popoare și însfirșit că jidanii sunt incapabili să-și construiască un Stat al lor național.

Din punct de vedere moral ei sunt așadar sălbatici, iar din punct de vedere politic nomazi.

Dacă din aceste puncte de vedere dinșii sunt primitivi, să vedem poate că se pot mindri cu alte produse ale spiritului lor!

Să vedem ce-i cu limba, artele, literatura și știința lor!

Trebue să constatăm din capul locului că ei sunt un Neam, fără să aibă o limbă în care să-și toarne fondul lor sufletesc, ei împrumută limba popoarelor în mijlocul cărora viețuiesc. Cît despre limba lor națională, ea a devenit de mult un lucru mort, un obiect de cercetare pentru filologi.

În ce privește artele, ei nu s'au distins cu nimic nici în anti-chitate, nici în prezent. La fel cu științele și literatura. Singura excepție poate o formează psalmii lui David.

Să nu ni se vorbească de Heine, poate singurul poet al lor, care cu tot talentul lui n'a îmbogățit nici cultura lor și nici pe cea a poporului german care a refuzat dela început să-l primească în comunitatea spirituală germană.

La fel cu Halévy sau Offenbach, cari au scoborit și au falsificat cultura popoarelor în sinul cărora au încercat să creeze.

Vor spune, însă: Noi am dat oameni de seamă tuturor neamurilor. Suntem deci un popor de cultură. Rămîne și aceasta de discutat, dacă oamenii pe cari i-au dat, au fost sau nu mari. Dar să admitem și aceasta, deși prin vinele unora a curs singe arian, iar alții și-au renegat cu groază Neamul căruia au refuzat să-i mai aparțină.

În acest caz, dacă ei sunt un Neam bine distinct de celelalte — și trebue s'o recunoaștem că da — atunci unde le este cultura lor proprie, unde le sunt creațiile lor, cu toți oamenii lor mari, căci știm că neamurile nu pot dăinui în istorie și nici n'o pot crea decât prin produsele lor spirituale?

Ei există, așadar, ca națiune distinctă fără să-și aibă cultura lor proprie. Ei nici n'au nevoie de dinsa. Dacă ar fi avut o cultură a lor, ei nu s'ar fi păstrat ca națiune distinctă de celelalte. Ar fi dispărut de mult din istorie dacă și-ar fi bazat puterea lor de conservare pe posibilitățile lor de creare spirituală. Dece, vom vedea cu altă ocazie.

Am văzut pînă acuma că jidanii nu cunosc ce este mórala, Statul național și cultura. Să vedem poate că baza religiei lor, a legăturilor lor cu cerul, vor putea dobîndi dreptul la o apreciere mai bună.

Spuneam mai sus că legătura cu cerul în religia mozaică e de altă natură decît cea din religia creștină.

Pe cînd Dumnezeu religiei creștine e Dumnezeu tuturor oamenilor, cel al religiei mozaice aparține exclusiv poporului jidovesc pentru trebuințele lui.

Pe cînd creștinismul cere, pentru mîntuirea omului, respectarea normelor morale, religia mozaică cere respectarea unor norme cari sunt departe de a fi morale.

Deosebirea mare, însă, constă în problema mîntuirii. Creștinismul cere trăirea normelor morale în vederea desăvîrșirii omului ca ființă — spirituală. Pe această cale omul va putea ajunge la mîntuire și numai într'o lume suprasensibilă, desbrăcată de materie și păcat. Dumnezeu e conceput ca punctul final al acestei desăvîrșiri ce nu poate fi atins de nimeni, dar spre care trebuie să tindem neîncetat. Religia creștină e eminamente spiritualistă.

Religia mozaică, din contra, cere respectarea unor norme inspirate de principiul urei, în vederea triumfării acestui popor asupra celorlalte. Mîntuirea pentru ei nu constă în desăvîrșirea lor în lumea aceasta. Dumnezeu lor „are ca funcție esențială, spune Duprat în studiul citat, pg. 255, să garanteze stăpînirea finală a legii sale, nu într'o existență supra-sensibilă, ci într'o existență terestră pentru un viitor determinat. În vederea așteptării acestui viitor, poate aproape sau destul de îndepărtat, fiecare generație muncește și se roagă, pregătește generațiile următoare și caută să le scutească de orice alunecare spre impietate sau desperare.” Dumnezeu lor le va îndeplini orice dorință pămîntească, indiferent de valoarea ei morală, numai ei să-i facă voia lui.

Vedem, așadar, că un popor, împreună cu Dumnezeu lor, merg mină'n mină la cucerirea lumii și la distrugerea ei. (Căci pentru Jidani, cucerire înseamnă distrugere, din moment ce celelalte popoare nu pot deveni fii ai lui Iahveh). Vedem un Dumnezeu sălbatic, hotărît să nimicească celelalte Neamuri pentru a răzbuna umilirea din Egipt a neamului său ales. E singura preocupare a religiei, legată nu de spirit, de ceeace-i bun și nobil în om, ci de instincte și pasiuni.

Fără'ndoială că o astfel de religie nu poate fi decît primitivă cu tot monoteismul ei. E o religie prin definiție materialistă atît în ce privește concepția despre viață cît și funcția pe care trebuie s'o îndeplinească.

Răspunzînd instinctelor poporului jidovesc, religia aceasta a devenit o mistică, o idee fixă care-i obsedează și care n'a venit în contradicție cu utilitarismul. Din contra l-a potențat și aci, pentru lămurirea mai obiectivă, poate, a chestiunii, să lăsăm să vorbească din nou Duprat¹⁾: „Scopul colectiv, eminamente social, propus eforturilor tuturor elementelor coexistente și succesive ale unui popor ales, este în mod evident de natura să ridice un elan mistic, care

¹⁾ G. L. Duprat : *Prévision Sociologique et Structures ethniques : Judaïsme et Nationalisme*, pag. 257.

să nu contrazică întru nimic cel mai desăvârșit utilitarism. Departe de a renunța la bogăție, jidanul nu poate decât să o considere ca un mijloc de a atinge scopul desemnat tuturor eforturilor fraților săi din toate timpurile : succesul lui Israel. E vorba numai de a birui pe toți adversarii prin mărirea, puterea, supremația poporului ales ; de a birui prin toate mijloacele, căci nejidanii nu contează în ochii lui Iahvêh ; ei sunt predestinați ruinii, ștergerii, dispariției. Adevăratul jidan a plecat cu toți frații săi la cucerirea lumii : el nu poate să nu aibă convingerea nezdruincată că va reuși, el sau descendenții săi : tenacitatea sa în orice întreprindere este consecința acestei credințe“.

II.

În acest domeniu al lumin materiale au putut să obțină succese mari. Nimeni nu i le va contesta vreodată. În domeniul lumii spirituale însă care începe dela trăirea vieții în conformitate cu normele morale și pină la ridicarea în sferele celei mai înalte spiritualități, poporul jidovesc n'a creat nimic. Puterea lui trebuie căutată în altă parte decât în cultura pe care n'o are și pentru crearea căreia nici nu se obosește. Popor fără cultură, el a rămas și fără istorie. Dacă totuși istoria l-a amintit, a făcut-o spre a arăta mai bine deosebirea dintre popoarele creatoare de cultură și istorie în raport cu acest Neam distrugător și de cultură și de istorie.

S'ar putea totuși ca cineva să pună întrebarea : cum se poate ca poporul jidovesc să urmărească distrugerea culturii, cind știut este că orice Neam trăește prin creațiile sale spirituale și în acest caz ar lăsa chiar în existența sa proprie, ceea ce nu-i de conceput ? Explicarea e simplă. Poporul jidovesc își trage puterile sale de viață nu din forța spiritului, ci din alte elemente, de alt ordin, cum vom avea prilejul să arătăm.

Primitivismul acesta se datorește unei stări psihice morbide a poporului jidovesc. Am văzut că singura idee ce l-a preocupat în decursul veacurilor a fost cea religioasă. Și aceasta în vederea instaurării stăpînirii asupra lumii. E o idee fixă, creatoare de mistică și delir colectiv, cum numește Duprat efectele credinței jidovești. E o stare sufletească normală acest monoîdeism ? Ce spune psihologia ?

Intr'un studiu intitulat „Psychologie de l'attention“, Ribot definește astfel atenția : »predominarea *temporară* a unei stări intelectuale, sau a unui grup de stări, cu adaptarea naturală sau artificială a individului“ (pg. 117).

Dela acest tip normal, Ribot distinge mai multe grupuri morbide, printre cari și acela al *hipertrofiei atenției*, pe care-o definește astfel : »Predominarea *absolută* a unei stări, sau a unui grup de stări, care devine stabil fix, care nu poate fi desrădăcinat din conștiință. Aceasta nu mai este un simplu antagonism al asocierii spontane, limitînd rolul său la a guverna ; aceasta este o putere distructivă, tiranică, care-și aservește totul, care nu permite înmulțirii ideilor să se facă decît într'un anumit sens, care încercuște

curentul conștiinței într'un făgaș îngust, fără ca ea să poată ieși, care sterilizează mai mult sau mai puțin tot ce este străin dominării sale" (pg. 117).

Aplicînd aceste date prin analogie, la psihologia colectivă, vedem că ele ne dau adevărata explicație a celor constatate mai sus, și dacă la constatările psihologiei mai adăugăm faptul că și ideea care-i obsedează de veacuri și care e mereu susținută și adîncită prin educația generațiilor ce se succed reprezintă o stare de imoralitate, de sălbătăcie și de naivitate grosolană, tabloul psihologic al „Poporului ales” este complet.

Neamul jidovesc suferă, prin urmare, de un primitivism congenital, care îl pune în imposibilitate să creeze în afară de linia indicată în mod necesar de atenția lui hipertrofiată prin monoîdeismul lui religios, linie dela care, în baza legilor psihologiei, nu se poate abate cu nimic. Ce pot să creeze jidanii pe această linie, din punct de vedere spiritual, am văzut mai sus. Ei au fost și vor rămîne un popor primitiv.

Totuși ei și-au păstrat nealterată prin atîtea veacuri structura lor națională, constituiesc o forță de care se teme toată lumea și prezintă o primejdie dintre cele mai serioase ce au amenințat vreodată neamurile creștine. Acesta tocmai e paradoxul problemei jidovești ce rămîne încă de lămurit.

ION ȚURCAN

Realizări muncitorești

Ca meseriaș — pe vremuri profesorul meu, inginerul Teodorescu, într'o substanțială conferință, dovedea că ingineria e o meserie, nu o profesiune! — ca meseriaș, apariția tot mai frecventă de articole cari se ocupă de viața muncitorească, nu poate decît să mă bucure.

Și cu toate că tratarea problemei muncitorești e uneori superficială iar deslegarea ei naivă, faptul că ea începe să preocupe pe cît mai mulți cercetători ai realităților românești — deci fără să aibă deloc în vedere electoralul! — faptul acesta este semnificativ pentru vremurile de astăzi.

Și fără de voie ne-alunecă gîndul către trecut cînd, acum aproape 9 ani, am fost mutat pe meleagurile acestea, unde-am găsit terenul cel mai prielnic pentru a pune în aplicare gîndurile ce-mi frămîntaseră anii studenției.

Din cele 3×8 ore ale zilei, muncitorii ne erau sub supraveghere abia 8 ore. Două treimi din restul zilei erau în afară de controlul nostru, expuși și dispuși în acest timp de a intra sub sugestia primului șiret întîlnit în cale.

Și-am pornit-o, atunci, la muncă, căutînd a le ciștiga încrederea, sufletul, și căutînd a le cunoaște nevoile și dorințele și a-i ajuta cu sfatul și cu fapta.

Prin bunăvoința Domnului profesor universitar *Narly*, am

publicat, pe vremuri, rezultatul a patru ani de muncă, în a sa atît de grea de gînd şi faptă „Revistă de Pedagogie“.

Mi s'a mai cerut, acum aproape 2 ani, pentru revista „Căminul Cultural“, revistă editată *exclusiv* pentru sate de Fundația regală „Principele Carol“, o dare de seamă, cît mai completă, asupra activității noastre în regiunea aceasta. Se gîndea cel ce mi-a cerut-o, că realizările noastre — produs al pornirii hotărîte de-a ne înstăpîni temeinic, romînește, pe aceste meleaguri, rezultat al dragostei de cei mici şi al stăruinței care nu se împiedeca de greutățile începutului, nici de unele poticniri — vor fi un bun îndemn pentru cititorii dela sate ai „Căminului cultural“.

Publicarea acestui studiu — care trata „activitatea social-culturală a muncitorilor dela orașe, a lucrătorilor dintr'o industrie“ — într'o revistă care se referea *exclusiv* la viața rurală, o motivam, în introducerea articolului, astfel :

„Antinomia sat-oraș, dacă privim lucrurile mai de aproape, dispare în cazul de față.“

„Am luptat — cum se va vedea mai la vale — ca fiecare din acești lucrători *să-și aibă o căsuță a lui, am căutat să-și aibă un petec de pămînt pe lîngă casă sau în cîmp*, unde să-și sam ene ce-i trebuie, *am căutat, astfel, să-i facem să prindă rădăcini în localitatea unde-și exercită meseria, să-i înfrățim cu pămîntul unde locuiesc* şi, prin asta, să-și schimbe mentalitatea.“

„Intr'un fel privește toate frămîntările actuale ale vieții sociale unul care n'are nimic de pierdut, căruia îi e indiferent dacă azi lucrează aici şi mîne în cine ştie ce colț al țării, altfel își chibzuiește pașii cel care se ştie legat prin casa lui, prin pămîntul lui, de orașul unde este fabrica în care lucrează; cu un cuvînt: am căutat să-i transformăm în mici burghezi“.

„Casă, pămînt, mici burghezi.“

„Sîntem pe aceeaș linie de luptă cu cei cari caută ca țăranul nostru să-și aibă o casă sănătoasă şi încăpătoare, o bucată de pămînt, din ale cărui produse să-i şi prîsosească, *cu cei cari caută să-i adîncească*, pe cit mai mult, dragostea de pămîntul ăsta, plămădit cu sîngele înaintașilor noștri.“

... Sînt 2 ani de cînd am trimis acest studiu, cerut, subliniez încă odată, cu insistență şi de urgență de Domnul Culea, şi l-am scris noaptea, fiind extrem de ocupat, în acea vreme, cu chestiuni de serviciu.

Revista, după cite ştiu, a mai apărut şi după aceea. Totuș nu s'a publicat articolul. Am fost, firește, curioși să ştim motivul acestei schimbări totale de atitudine!

Răspunsul a fost uluitor : Direcția nu admite publicarea, deoarece preocuparea exclusivă a ei este „viața dela țară“; *poate că s'ar fi admis, totuș, dacă activitatea noastră s'ar fi integrat într'o filială a Fundației*.

Așadar : orașul, muncitorii trebuiesc lăsați în plata Domnului ! Chiar cînd ar putea servi ca pildă prin activitatea lor !

Iar în ce privește afilierea, întrucît noi țineam, cu îndărătnicie, la independența noastră, ne-am păstrat mai departe firma noastră modestă.

Desamăgirea produsă de cunoașterea mai de aproape a felului de-a gîndi al celor pe cari ne obișnuisem, a-i considera atît de sus din publicațiile ce le lăudau acțlunea »de ridicare a maselor țărănești« — desamăgirea aceasta a fost repede înlocuită de grija de-a învinge obstacolele ce se iveau mereu în drumul așezămintelor noastre.

Aproape că uitasem de acest penibil incident — penibil pentru sufletele noastre tinere! — cînd primim, anul trecut, o adresă prin care ni se cere să dăm cercetașii noștri la echipele regale studenești.

Din adresa răspuns, îmi permit a cita următoarele, spre a sublinia aceeaș lipsă de prebcupare de cei dela orașe, precum și convingerile noastre :

„*Fundația Regală Principele Carol*“ își concentrează toată activitatea și atenția *exclusiv asupra satului*, fapt remarcat de noi și în articolul trimis Domnului Culea.

„În lumea muncitorească dela orașe, unde este atita nevoie de îndrumare — poate și mai multă, întrucît, pe aici, bîntuie un alt vînt, care nu poate să aibă nici o putere asupra satului deoarece țaranul ține la bucățica lui de pămînt, ca la viață — în această lume nu numai că trebuie lăsați să activeze mai departe cei cari s’au înhămat la aceasta, dar trebuie, credem, ajutați. Noi, aici, urmărim aceleași obiective ca și Fundația. Afară de activitatea Cercului cultural, desfășurat în secțiile culturală, muzicală și sportivă, rezultate palpabile — recunoscute de cei ce s’au interesat de noi — avem bănci populare ceferiste, cu un capital social vărsat de 2 milioane, cari împrumută cam 2 milioane lei anual membrilor, avem cooperative de consum, am înjghebet la Sulița o baie de aburi (acum avem și la Cernăuți), sfătuim pentru păstrarea sănătății membrilor, etc.

„*Elevii noștri sînt elementul dinamic în manifestările Cercului Cultural* — serbări, șezători, sport, excursii — *asa că lipsa lor ar stinjeni activitatea noastră*, care, prin întregul ei, urmărește schimbarea mentalității lucrătorilor noștri, transformîndu-i în mici burghezi...“

„Pe lîngă cele de mai sus, am pornit de 2 1/2 luni, odată cu înființarea secției de aviație CFR., *construirea de planeare*“.

Ceream, deci, să fie scutiți cercetașii noștri dela obligația arătată. Totuș, ne-a venit ordinul să-i trimitem. După lungi discuții am obținut dela un domn însărcinat cu cazarea cercetașilor să ne ia numai jumătate din ei. Ni s’a spus că vor fi foarte bine întreținuți, fiind totul aranjat pentru primirea a 12 cercetași la echipa dela Sadova.

Nu e cazul să mai arăt ce-a găsit prima echipă de 6 elevi, cînd a sosit acolo : nici unde minca, nici unde dormi.

Po ate că aceste două neînsemnate întîmplări n’ar fi meritat să fie date publicității, dacă n’ar caracteriza, în toată nuditatea ei, mentalitatea atitora, de astăzi : *desconsiderarea oricărei activități*

— și chiar stingherirea ei — dacă nu manifestă dorința de-a se afilia celei pe care o conduc ei.

Cît de departe este aceasta de gîndul care ne-a călăuzit pe noi, în toată munca noastră din acești zece ani, dînd un concurs prețios, poate chiar determinant, în ridicarea din marasmul în care zăceau, chiar și la două din căminele Fundației, ajutîndu-le prin îndrumări și material...

Și pentru a încheia această serie de mărturisiri de credință, găsim nimerit să cităm finalul unui referat făcut de noi către comitetul cercului, cu ani în urmă, final care desvăluie și secretul reușitei noastre :

„Cum această activitate s'a desfășurat în cadrul Cercului cultural C. F. R. Cernăuți și cu concursul entusiast și neprecupețit al întregului comitet — *altfel nici n'am fi ajuns la asemenea rezultate!* — urmează că, implicit, mulțumirile Domnului Ministru al Cultelor și Artelor se resfrîng asupra Cercului nostru cultural și, în primul rînd, asupra comitetului, care, cu atîta rivnă, muncește pentru răspîndirea culturii romînești, a muzicii și sportului, în massa ceferiștilor de pe aceste meleaguri“.

„Am ținut să vă aduc la cunoștință aceasta, pentru că orice cînstire a unuia dintre noi cînsteste întregul mînunchiu de oameni, cari conducem acest cerc cultural, *pentru că noi toți sîntem niște soldați disciplinați, puși în slujba unui ideal, lucrînd fără veleități personale și fără scopuri materiale*“.

După această introducere, în care fixăm în linii mari, prin citatele arătate, ce anume gînduri ne-au călăuzit în acțiunea noastră, putem porni, în articolele viitoare, la trecerea în revistă a realizărilor noastre, făcînd, în lumina datelor, comentariile de rigoare.

Ing. ION GOGAN

Imperiul fascist și influența sa asupra poeziei italiene¹⁾

de T. PIGNATELLI (Roma)

Imperiul italian s'a născut dintr'o profundă necesitate istorică. Cel ce nu reflectează în mod adecvat asupra acestei realități riscă să nu înțeleagă una dintre cele mai mari mișcări ale Europei moderne, căci este realitatea pentru care Națiunea Italiană, desvăluind și demascînd toate machinațiile și atentatele ce i-au stat în cale, a știut să lupte cu calm pînă la victoria definitivă.

Cucerirea Etiopiei n'a fost o probă sau o simplă tentativă reușită, ci a fost produsul natural și desfășurarea fatală a cauzelor ce existau acum de mai mulți ani în germene și cari, ajunse în

¹⁾ Am primit acest prea interesant studiu, scris de d-l T. Pignatelli pentru „Insemnări“, prin mijlocirea d-lui Leon Toșa, care l-a tradus. Mulțumim și autorului și traducătorului.

sfârșit la matură, n'au putut decît să explodeze și să-și dea fructul.

Ceea ce a făcut de cincisprezece ani forța Italiei, este voința ei de fier nu numai de-a exista și de-a se desvolta, dar mai ales *de-a trăi o viață romană și aceasta vra să zică fascistă*. A admite ca o națiune, cum este cea italiană, să-și aibă posibilități de viață în afară de Sacra Fascie a Lictoriei, înseamnă a o renega, înseamnă a o condamna la moarte.

Conceptul fundamental, care stă la baza prosperității indivizilor și a națiunilor, este cel menit de a întări puternic propria individualitate, renunțînd la tot ce vine din afară ca o influență pernicioasă și potențînd numai elementele originare. Aceasta este problema politică a „Cuvîntărilor către națiunea germană“ ale lui Fichte, aceasta este profunda idee care se desprinde din „Primatul“ marelui nostru *Gioberti*¹⁾, care vedea grandea Italiei în cultivarea tradiției istorice a romanității și a papalității, acesta este izvorul vitalității intime a idealului național. Astfel încît, după ce am ajuns la această conștiință, fiind Latini și Romani, „*am voit*“ să fim de fapt și în mod profund *Romani*. Căci ce altceva exprimă și înseamnă cuvintele *Ducelui* pronunțate în 9 Mai 1936, în momentul proclamării Imperiului, decît că acest adevăr de neînlăturat este destinat să fie *Ideea de bază* a istoriei noastre prezente și viitoare? Ducele a rostit: „Astăzi Italia își are în sfârșit Imperiul. Imperiu fascist pentru că poartă semnele indistructibile ale voinței și ale puterii Lictoriei Romane“.

* * *

Intr'o recoltă atît de abundentă de publicațiuni cu subiect african și imperial, al căror număr în anul 1936 se ridică la peste patru sute (studii, călătorii, memorii, poezii etc.), noi putem să ținem cont de-o parte minimă a producției și prin aceasta indic producțiunea poetică. Dar înainte de-a pune deoparte printr'o trăsătură de condeiu proza, care, precum e ușor de imaginat, formează partea cea mai mare a lucrărilor cu subiect imperial, n'aș putea să mă abțin de-a nu aminti cel puțin trei sau patru opere dintre cele mai reprezentative, cari, în mod sigur, întrec prin importanță toate celelalte, întrucît au fost scrise de către înșiși actorii acestui mare eveniment istoric. Aceste sunt:

1. *B. Mussolini*, Scritti e discorsi, vol XI; 2. *Pietro Badoglio*, La guerra d'Etiopia, cu o prefață scrisă de Duce; 3. *Emilio de Bono*, La conquista dell'Etiopia, cu o prefață de Duce; 4. *Achille Starace*, La marcia su Gondar della colonna celere A. O. e le successive operazioni nell'Etiopia occidentale.

În legătură cu aceste lucrări îmi e plăcut să repet ceea ce marele liric german H. Heine a spus în ale sale Reisebilder despre opera mareșalului Ségur²⁾: „Nu este așa, e o poezie epică drăguță? Și noi Nemții scriem poezii epice, dar eroii acestora există numai

¹⁾ „Il Primato d'Italia“.

²⁾ Histoire de Napoléon et de la Grande Armée pendant 1812, Paris 1824

în capul nostru. Pe cînd eroii epopeei franceze sunt într'adevăr eroi, cari au îndeplinit fapte mult mai mari și au suferit suferințe mult mai mari decît putem noi să ne imaginăm în camera noastră de studiu¹⁾. Și astfel de fapt se întîmplă de cele mai multe ori că simpla narațiune a faptelor importante făcută de însuși protagonistul victoriei se schimbă adeseori fără știrea autorului într'o pasionată expunere, caldă de cele re trăite în momentul expunerii.

N'aș putea să las de-o parte ca fiind o lucrare fundamentală, cartea lui *Paolo Orano „Mussolini fondatore dell'Impero“*. Autorul este cunoscut prin profunzimea scrierilor sale, prin temeinica sa pregătire și care, nu de mult, a publicat o carte de foarte mare actualitate și oarecum în legătură cu problemele imperiului italian: *„Evreii în Italia“*, Roma 1937 ¹⁾.

Și iată-ne acum la cea mai nouă poezie imperialistă. Prima întrebare ce și-o poate pune cineva este dacă într'un timp atît de scurt s'a putut desvolta o adevărată literatură poetică imperială fascistă. Ajunge însă să aruncăm o singură privire în jur și să ne oprim să examinăm vitrinele marilor și micilor librării pentru a concluda cu o afirmație netă... Producția este atît de mare, încît o citare a autorilor aproximativ completă ne este imposibilă. Mai trebuie luat în considerare și faptul că mulți autori fiind tineri — între 20—25 ani — n'au putut să-și publice cîntecele decît în edituri provinciale și modeste, deci puțin cunoscute. Dar cu atît mai simpatice apar aceste publicații.

Înșirăm aci operele cari ni se par cele mai demne de-a fi menționate, aceasta mai ales cu scopul de-a da exemple, nicidecum de-a face o cercetare istorică literară propriu zisă.

G. Messina, Canzoni dell'Impero d'Italia; *F. T. Marinetti*, Il poema africano della divisione 28 ottobre (poema futurista); *D. Venturini*, L'impero fascisto (poema); *Gruppo Scrittori Scie*, Destino imperiale; *Noto A*, Enda Jesus: visione eroica; *Silvano Libero*, Verso l'Impero (liriche); *De Pasquale*, Lira fascista; *Fra Ginepro*, L'Altare da Campo in Africa Orientale; *Didero*, Poemetti fascisti; *N. Visini*, I canti del Secolo; *Lo Curzio*, Terra d'Africa (liriche); *Vinci C. ed. F.*, I canti dell'Impero ed altri canti intelligibili; *Manenti G.*, Per l'Italia eroica, vittoriosa e rinnovata; *De*

¹⁾ Problema centrală a acestei cărți: Evreii nu pot reprezenta în Italia un adevărat pericol prin faptul că ei sunt o infimă minoritate de 40.000 de suflete la 43.000.000 de locuitori ai Italiei. Fascismul n'a crezut necesar să se îndrepte împotriva lor nici un moment și i-a tratat chiar la fel ca pe catolici, pe protestanți, lăsîndu-le deplină libertate a cultului. Dar de la o vreme comunitățile ebraice au devenit centre de pasiuni politice în favoarea Palestinei — engleze — și buletinele lor, tipărite mai întîiu cu scopuri eminentemente religioase, au devenit organe principale pentru această nouă cauză. Ori Italia nu poate tolera în cuprinsul granițelor sale o astfel de activitate, care miine ar putea deveni periculoasă; *în Italia este loc numai pentru un singur naționalism: cel italian*. Deci să fie avizați Evreii și să nu provoace cu simpatiile lor centrifuge un antisemitism de Stat și în Italia.

Ruggero C. F., Negusseide (Poemetto eroicomico¹⁾); *Vincenzo de Simone*, Mythos.

Faptul că apariția capodoperelor este rară nu mai trebuie relevat. Deci și între operele citate cu greu vom găsi opere geniale... Afară de unele excepții, stăm de fapt în fața unor poeți foarte tineri, cari au atacat un gen literar foarte complex, în afara liricei erotice sau a meditațiilor. În aceste încercări ale lor, între cari unele foarte bine reușite, admirabilii noștri tineri — nu demult întorși din Abisinia — demonstrează că au pus în preamărirea Patriei din focul sacru cu care au luptat pentru ea.

Dar înainte de-a scrie despre această poezie cultă imperială voim să examinăm cîntecul popular, cîntecul mulțimii de la orașe și sate, născut din atmosfera înaltă a marelui eveniment²⁾. Cîntecele populare cu ritmul lor melodic și cu strofele lor pline de cuvinte semnificative sunt expresiunea naivă a ceea ce este adevărata mentalitate și simțire a poporului nostru de azi. Ele se nasc într-o zi, din spontaneitatea unor poeți modești — adeseori anonimi —, sunt purtate apoi din gură în gură, dela copilul încă în leagăn la micul școlar mîndru cînd le scandează silabele și le prinde ritmul, pînă la soldatul nerăbdător, care luptă și moare pentru soarta patriei³⁾.

Astfel s'au născut și s'au difusat cîntecele Imperiului, începînd cu acea acum vestită Facetta Nera (Obrăjor negru), cîntec tipic roman, din care vom reproduce mai jos două strofe. Dar, precum știm, ilustrat numai cu textul, un cîntec popular nu ne redă decît o idee foarte palidă — depărtată — asupra valorii reale a acestuia.

Obrăjor negru, mică abisiniană,
Te vom aduce la Roma liberată
De soarele nostru vei fi sărutată
Vei fi Cămașă neagră și tu!

Refren: Obrăjor negru,
Al Abisiniei,
Așteaptă și speră căci s'apropie ora;
Cînd vom fi aproape de tine
Noi îți vom da
O altă lege, un alt rege.

Abia a căzut Adua, recucerită, puteam spune în sfîrșit că eroii noștri din 1896 au fost răzбunați pe deplin. Și iată cîntecul:

¹⁾ De notat este lucrarea satirică și burlescă a lui De Ruggero, ea aduce în cîmpul poeziei imperiale nota comicului.

²⁾ Aceste „cîntece populare“ trebuiesc deosebite de adevăratele cîntece populare, care se mai produc azi în țările unde cultura populară a rămas necontaminată de cultura Occidentului European. Le zicem „populare“ fiindcă de multe ori sunt anonime și apoi, au o circulație atît de vie, de organică, încît se apropie mult de adevăratul cîntec popular.

³⁾ O culegere a acestor cîntece a dat Giuseppe Messana, volum citat mai sus.

Adua ești liberată, ești din nou a noastră!
Adua ești cucerită!
Se'ntorc eroii
Toată lumea îi cunoaște.

Și de fapt împreună cu luarea Addis Abebei acesta a fost episodul cel mai semnificativ al războiului abisinian.

Toată campania etiopiană a fost considerată de către poporul nostru ca un războiu de liberare, ca o solie de-a aduce pacea între neamurile supuse tiraniei abisinienne. O arată mai sus citatul „Faccetta Nera”.

„Te vom aduce la Roma *liberată*”. O altă notă a acestor cîntece este erotismul. Poporul italian merge la războiu cîntînd, căci în el este o necesitate de neînvins aceea de-a cînta.

Soldatul care pleacă la războiu :

Eu te salut și plec în Abisinia,
Draga mea, ne vom lua;
Din Africa îți voi aduce o frumoasă floare.

Sau soldatul-legionar reîntors salutîndu-și mama :

Mamă, mă întorc din nou la căsuța
Din munții unde m'am născut
Sunt plin de glorie, iubita mea bătrînioară,
Am luptat în Africa Orientală.
Ștergeți dulcile lacrimi,
Repetă lumii întregi
Că fiul tău, războinicul,
A învins și cîntă mereu.

Citez o strofă, care reprezintă legătura sufletească între luptătorii de azi și Balilla (copii între 7—14 ani, înscriși în Partidul Național Fascist):

Dragă Balila, ți-am adus o floare
Pe care am cules-o în mijlocul bătăliei,
Parfumul ei aspiră-l cu ardoare!
Cînd bate din nou mitraliera
Scăldate sunt toate împrejur
De sîngele luptătorului,
Care pentru a ridica Imperiul
Se stinge la soare.

Cîntecele legionarilor noștri din Africa sunt dintre cele mai expresive, de-o simțire caldă și bărbătească. Muzica de care sunt acompaniate, războinică în cadență și sunet, nu este totuși lipsită de-o anumită armonie lină și plăcută.

Cine a văzut orele noastre de entuziasm, de credință, de iubire arzătoare, de dedicare completă și de sacrificii pentru Patrie, poate să pătrundă deplin întreaga gamă de poezie și sentiment ascunsă în aceste simple cîntece izvorite din inima mulțimii. Cîntece de c re

dință, de iubire pentru țară, cintece pe cari legionarii le-au cântat îmbărațați pe corăbii, depărtându-se pe mare cu brațele ridicate în semn de salut roman. Au fost zile de glorie nemuritoare, în care tot omul se simțea ridicat la o înaltă trăire a idealului național. Nu voiu uita niciodată acele zile dramatice, *în care poporul Italian avu curajul de-a voi!* Imi reamintesc semnul entuziasmului, care se ascundea sub calmul aparent, cu toate că ne simțeam singuri, singuri contra tuturor, dar cu indestructibila certitudine că vom învinge toate dificultățile. Ne priveam în față fără să vorbim, mulțumiți de încercarea la care ne punea destinul și care ne mărea nemăsurat forțele. O altă credință ne întărea: cea în *Duce*. Toți acei ce au ascultat discursul său din 2 Octomvrie nu vor uita, precum nu uit nici eu, profunda impresie, care ne-o făcură cuvintele sale; mi se păru un apostol, atât de mare era căldura și iubirea cu care vorbea!

Dar să cercetăm poesia cultă, începind cu neîmpăcatul nostru *Marinetti*. „Poema africană a diviziei 28 Octomvrie“¹⁾ este una din acele lucrări cari, înainte de a fi supuse unei evaluări, cer o cunoaștere a criteriilor uzate de autor în formă de artă pentru ceea ce a avut în fantesia și simțirea sa. Numele lui F. T. Marinetti, membru al Academiei Italiei, este cunoscut și în străinătate nu numai ca activ propagator al mișcării fasciste, dar mai ales ca inițiator al futurismului. Acest curent reclamă o libertate a artistului nu numai ca dezvoltare a personalității sale, dar și în elementele tehnice ale artei: vocabular, sintaxă, compoziție, ritm, rimă etc. Bazele teoriei acestei școale, neformulate încă în mod sistematic sunt: libertate a cuvântului (paroliberta); infracțiunea gramaticii după exigențele reprezentative ale artistului; simultaneitate. Termenul din urmă are o deosebită semnificație pentru înțelegerea futurismului. Simultaneitatea voește să aducă un element nou în poezie, care trebuie să ia locul și importanța de pînă acuma a armoniei. Ceea ce însemnă că de unde pînă acuma poetul căuta să redea armonia prin muzicalitatea versului și a rimei, de-acuma va căuta să realizeze aceasta prin „simultaneitate“, adică printr-o prezentare simultană a gândului, a conceptelor și a sentimentului în aceeași ordine în care se ivesc în realitate. N'aș putea să afirm că aceste teorii au avut justa lor aplicare, cert e că acest curent își are necesitatea istorică revoluționară.

Marinetti, poet al acțiunii, n'a putut să reziste plăcerii de-a lupta și el alături de soldații plecați în Abisinia. El consideră războiul nostru african ca o unică „aventură sentimentală“, pentru un poet, încoronată de-o irezistibilă fuziune cu Patria, războiul „de-o grandioasă frumusețe pentru că servește puterii Statului Fascist“. Căci în războiu, zice poetul, se întăresc inimile, se exaltă conștiința și se călește sentimentul datoriei; inima devine o făclie ce arde de eroism și de imensa bucurie de-a se simți unită cu marea mamă a tuturor, Patria“.

¹⁾ Marșul asupra Romei.

Dar Marinetti cîntă „omul mecanic perfecționat de masca anti-gaz“, cîntă mașina, nu o divinizează această mașină, ci o spiritualizează. Este de prisos să reamintim aci toată opera poetului futurist Marinetti, spirit neliniștit și novecentist (om al secolului XX), expresie a civilizației moderne.

Ne oprim la poemul său, apărut recent în editura Mandadori din Milano. Nu ne surprinde dedicația „poetilor futuriști voluntari în războiul rapid”¹⁾ și nici cuvintele că „poemul a fost scris în parte sub focul mitralierelor abisinieniene“. Redăm din acest poem *Discursul Crăciunului Abisinian 1936* (trecuseră 84 de zile de la fatidica 2 Octombrie), discurs ținut „cu gura încheștată de prea intensă iubire minie”²⁾, în fața micului altar ridicat de autocarul unui „Neimblinzit Fiat Colonial“:

Staulul din Betleem într'un spectacol de sărăcie... dar din privirile luminoase ale asinului și ale bouului, mai mult decît din corpurile binecuvîntătoare și protectoare ale Mariei și ale lui Iosif se desfășură splendoarea geometrică a sincerității arzătoare: cruda, dinamica artă și viață futuristă. Copilul Isus, pentru a urma trudnicul amor al mamei sale, pregătește gestul sfînt, care iartă pe Magdalena. Cămeși negre, reamintiți-vă că iubirea ca și focul divinizează toate lucrurile“!... În acea noapte de misticism războinic poetul simte puterea spiritului asupra materiei: fantesia lirică a acestei nopți sfînte face capabil realizării imposibilul“.

Mult mai liniștită e opera lui *Domenico Venturini*: Imperiul fascist³⁾. Spiritul acestei opere este exact la polul opus față de cea a lui Marinetti, tocmai pentru că autorul e un pasatist — cu inspirația în spre trecut. O desprindem ușor din forma poesiei sale, din mijloacele pe cari le întrebuițează, din intențiunea transparentă de-a imita poezii noștri epici din antichitate. Opera sa e împărțită în trei cărți. În prima cîntă soartea tragică și nemeritată a morților din 1896 și culminează cu olocaustul maiorului Toselli, nemuritor în inimile noastre de Italieni și pînă și în cîntecele populare ale Abisienilor, cari l-au preamărit astfel:

În ziua în care maiorul comandă focul,
În ziua în care Maconnen Dagnen zise: ucideți-i,
În ziua în care al treilea și al patrulea batalion
au fost pierdute,
În acea zi, trecînd timpul se va părea o legendă,
Maiorul Tosseli, Căpitan venit de la Mare,
Cine l-ar fi putut învinge fără de numai însuși
Creatorul?

Cartea a doua și a treia cîntă războiul Abisinian victorios. Începutul îl formează un imn de exaltare a Romei Imperiale și tra-

¹⁾ Sublinierea e a noastră.

²⁾ Era în epoca sancțiunilor...

³⁾ Casa editoare „Nuova Italia“, Roma.

diționala introducere în versuri asupra grelei sarcini de-a proslăvi în mod demn măreția Romei Eterne :

Cine este demn și cine va scrie fulgerătoarea istorie
Călăuză nemuritoare a marei tale glorii
Măeastră adevărată a atitor virtuți ?

Poemul se încheie cu o grandioasă evocare a lui Cezar și a lui Scipio Africanul, ale căror fețe exprimă bucurie pentru nemuritoare stăruire a marelui Mussolini. Ultimele strofe reproduc superbele cuvinte pronunțate de Duce :

„Ridicați în sus, legionari, drapelele, fierul, inimile pentru a saluta după cincisprezece secole reapariția imperiului pe colinele fatale ale Romei“.

Venturini n'a fost cu această poemă la prima sa încercare, astfel că putem să-l considerăm poet consacrat.

Trecem acum la o operă elogiată de critica noastră, la volumul lui *Fra Ginepro*: Altarul de cîmp în Africa Orientală, care ne introduce într'un domeniu spiritual fundamental — biserica și statul. Pentru țara Italiei, care are privilegiul de-a fi fost leagănul culturii creștine, biserica îi este inima.

Ce ar fi fost Statul pentru noi fără religie am văzut-o în timpul experiențelor politice democratice anterioare fascismului. Astăzi în sfîrșit colaborarea între stat și biserică se produce într'o perfectă înțelegere în toate sectoarele vieții sociale; dar această colaborare primește una din cele mai mari semnificații pe cîmpurile de luptă, unde funcțiunea preotului poate deveni cu adevărat apostolică. Fra Ginepro în opera sa poetică ni se înfățișează ca un adevărat frate întru Hristos. El nu este un mistic în sensul propriu al cuvîntului, căci misticismul, deși înalță pe om către Dumnezeu, adoarme însă fervoarea muncii pămîntești atît de necesară pentru a face fecunde ogoarele. Opera sa literară îl înfățișează aprig fascist, îngrijind invalizii și bolnavii, inspirîndu-le credință în Dumnezeu și Patrie. Dintre atîția preoți și călugări care au îmbrățișat cauza Italiei fasciste în Africa, Fra Ginepro este acela, care a imortalizat acțiunea lor. Citez dintr'o succintă dar reușită recenzie făcută scrierii sale: „Fra Ginepro reevocă și celebrează; la umbra lui Isus și a Mariei se înalță coloana izvoarelor sale; continuă marșul dincolo de Mareb, marșul Șirei, înfăptuit printr'o titanică efortare în rugăciuni; apoi istorica bătălie, care face din trecătoarea Uarien Termopilele Africe: cinci sute cad morți în apărare neînvinsă, morți nemuritori. Înainte de-a muri ei au sărutat crucifixul, au sărutat medalionul mamei și Cămașa Neagră udată de sîngele lor“. Scrierea lui Fra Ginepro ne transportă în lumea fină a îngrijilor sufletești. O operă care merită să fie citată.

Vom da acum un exemplu de poezie a unui tînăr, poezie caracteristică pentru atîția tineri poeți imperiali. Caracterele poeziei lor pot fi redată în puține cuvinte: libertate a versului și a metricii, puțină coerență afară de excepțiile de imitare a poeziei noastre

antice, sentimente puternice, uneori expresiile trec în defect; în general nu lipsesc ideile, sentimentele, dar se pare că forma definitivă încă n'a fost aflată. Aceasta e și impresia pe care o ai citind „Cîntecele secolului“ de *Nicola Visini*. E un cîntăreț, pe care l-am ales la întimplare între atîția scriitori și poeți ai acestui an de atmosferă eroică. Cred că scriind despre opera sa va fi de-ajuns pentru toți cei ce au scris la fel. Poetul nostru are claritate, expansiune și căldură, ceea ce demonstrează că nu-i lipsesc elementele prime.

Poesia închinată lui Luigi Razza, unul dintre primii aviatori militari căzuți sub cerul african, are stilul sever al anticelor „exortațiuni“ ale schiopului Tirtеus:

Eu nu te plîng
Ci te invidiez
Nobilul meu compatriot.
Ai murit? Ce importă
Trăești în cer
Vei trăi în istorie
Vei trăi în inima noastră

Și la sfîrșit certitudinea că sacrificiul eroilor este un pas spre victorie:

Și dacă merge așa, marșul e început
Nu se va mai opri: vom avea victoria.

În compoziția intitulată „*Sanctiuni*“ reținem aceste versuri, mai puțin puternice decît cele precedente, cari reliefează unitatea italiană, bază indistructibilă din care izvorește orice sforțare pentru a reuși.

Cincizeci de milioane de oameni
dar o singură inimă
un singur suflet
și-o singură voință.

Alte versuri demne de a fi menționate — din poezia „Ziua credinței“¹⁾:

Italia mea
Ne vom da și hainele de pe noi
Dacă ai nevoie de ele
Însă dușmanii, nu, nu vor învinge!

Trebue să intrăm în spiritul acestor versuri pentru a ne da seama de puterea și voința care ne însuflețea atunci. Sacrificiile aduse de Italieni în acest războiu pot sta foarte bine alături de cele ale Romanilor în timpul războiului cu Cartagina. Toată opera noilor poeți fasciști are ca notă esențială această mindrie, acest sens distins al romanității noastre.

* * *

¹⁾ Ziua în care toți Italienii, mame și soții dădură patriei inelele lor de aur.

Voiu încheia considerațiunile făcute asupra poesiei și cîntecului popular născut de pe urma noului climat spiritual imperial. Atmosfera novatoare este atît de puternică și atît de organică, încît a fecundat și desigur că va progresa în a fecunda arta lui Dante. Într-atîtea poesii publicate — unele de-un real talent — se găsesc, cum e natural, și poesii nereușite, nedemne de-a fi cunoscute.

În sfîrșit, dacă o națiune ar avea posibilitatea să producă — nu vreau să spun mult — dar numai douăzeci de poeți autentici pe an, imediat studiul istoriei literare ar deveni o imposibilitate... Poetul este un „animal rar“ și cînd apare de trei sau de patru ori într'un secol, eclipsează cu splendoarea sa pe toți ceilalți muritori... Eu exprim încredințarea mea că în curînd Imperiul Italian își va avea marele poet.

Însăși atmosfera imperială, a cărei conștiință se afirmă în modul cel mai eroic, este singura care are dreptul și care poate pretinde o poezie demnă de aureola sa. *Idealurile cele mai mari nu lipsesc în Italia de azi și doar idealurile sunt acele cari formează omul superior și pe marii poeți.* Niciodată n'a fost geniu poetic fără să reprezinte o spiritualitate națională, religioasă sau socială. De altfel numărul mare de publicații în toate cîmpurile morale — în comparație cu situația secetoasă de acum treizeci de ani — demonstrează că tineretul italian trăiește într'o efervescentă continuă, care trebuie să rodească din ce în ce tot mai bogat.

Tehnica politicei legionare

I.

Ne-am îngrădit, în această revistă, într'un cerc îngust de probleme strîns legate între olaltă, pentru a le putea analiza cît se poate de temeinic și în toate înfățișările lor. Am căutat să eliminăm din acest cerc orice element utopic, orice pornire de construcție imaginară, ținîndu-ne în nemișloc și neîncetînd contact cu realitatea.

Dar, am spus-o dela început că nu înțelegem să facem știință pentru știință, ci că ne-am hotărît să punem știința în slujba unui ideal, a unui scop precis și bine definit. Și știința este o *activitate* ca oricare alta, ca și agricultura, ingineria, milităria, pedagogia. Toate aceste activități ale *Romînilor* trebuie să se îndrepte spre aceeași țință: desăvîrșirea Statului național romîn. Dacă știința își revendică un loc de cinste între celelalte activități, ea trebuie să-și legitimeze această pretenție chiar printr'o contribuție mai rodnică la înfăptuirea scopului comun. Ea își poate împlini menirea ei prin faptul că e în stare să dea celorlalte activități mijloacele (instrumentele) cele mai potrivite scopului propus, ea poate înlesni constituirea de tehnice raționale pentru diferitele activități. Dar chiar diviziunea muncii a impus și în știință o specializare, deci constituirea de diferite științe. Iar pentru realizarea unei colaborări a diferiților specialiști — teoreticieni și

practicieni — se cere o știință generală, sintetică, o *filosofie*, menită să înfăptuiască acordul între toate științele și practicele speciale.

Acestei științe generale i-ar corespunde apoi și o activitate practică îndreptată spre coordonarea celorlalte activități în vederea scopului comun.

De aci pornind a ajuns Platon la concluzia că o societate nu poate fi condusă decît de un *filosof* care să fie teoretician și practician totodată. Căci a fi filosof pe acele vremuri însemna tocmai de a ști cum se conduce o societate după principii și norme raționale. Noi n'am vrea să-i dăm filosofului un astfel de rol important, mai ales că numărul filosofilor e azi atît de mare. Am fi mulțumiți, dacă oamenii practici ar da oareșcare atenție filosofiei, adică științei care năzuiește a lămuri scopurile acțiunilor omenesti, dîndu-le în acelaș timp și mijloacele cele mai raționale pentru atingerea scopurilor.

În cazul concret, scopul nostru este bine fixat : așezarea temeinică a *Statului național român*. Dar „oamenii noștri politici“, urmăresc ei oare acelaș scop ? Și dacă urmăresc acelaș scop, cum o susțin ei, ne întrebăm cu mirare : de ce nu pun în aplicare mijloacele pe cari le arată știința socială ca singure potrivite pentru înfăptuirea scopului ? Dacă vrei scopul, trebuie să vrei și mijloacele potrivite lui — acesta e un adevăr evident. Văzînd cum oamenii noștri politici pe de o parte susțin că vreau să desăvîrșescă organizarea Statului național, iar pe de altă parte aplică mijloace cari împing la distrugerea lui, ajungem la concluzia sau că acești oameni mint cînd susțin că scopul lor este consolidarea Statului național, sau că sînt cu desăvîrșire desorientați cu privire la mijloacele potrivite acestui scop.

După experiențele de pînă acuma, sîntem dispuși a crede că ei mint, că pentru dîșii „Statul național“ nu este decît o formulă demagogică, pe cînd adevăratul scop urmărit de ei este cu totul altul. De aceea lor nici nu le prea place cînd cineva încearcă să expună pe larg tehnica politicei naționaliste, pentruca să nu iasă prea mult la iveală discordanța între formula lor demagogică și tehnica lor care duce în mod necesar la rezultate cu totul contrare scopului enunțat prin acea formulă.

Scopul real al acestor demagogi este să ajungă la pufere și să se ție la putere cit se poate de mult. Ei nu năzuiesc și nici nu pot năzui să *schimbe* starea de fapt, ci tendința lor este de a se *adapta* stării de fapt pentru a nu-și pierde „situația“. Pentru dîșii Statul, și societatea în general, nu este un scop ci un mijloc pentru satisfacerea trebuințelor și instinctelor lor. Cînd această satisfacere nu e posibilă decît prin distrugerea Statului, ei nu stau nici o clipă pe gînduri să grăbească prăbușirea lui. Și al lor scop real fiind bine definit, se înțelege că și ei au o tehnică adaptată acestui scop. Dar tehnica lor diferă de tehnica *politică*, adică de tehnica menită să asigure puterea Statului (nu bună starea individului), ca pămîntul de cer, ca iadul de raiu. De aceea mijloacele lor sînt diabolice, imorale și criminale. Ei trebuie să-și ascundă intențiile adevărate și, cum mijloacele aplicate îi tradează și lumea începe să li se împotrivescă

nemai dînd crezare „formulelor“ demagogice, lor nu le mai rămîne decît o singură cale pentru a-și păstra situația : înăbușirea criticei și teroarea.

Dacă azi ar învia între noi Platon sau Aristotel, ei n'ar putea scrie Republica și Politica *pentru uzul nostru*, fără ca aceste opere să fie ciuntite în cele mai esențiale părți. Ba s'ar putea chiar întîmpla ca acești autori să fie arestați și judecați pentru atitudinea lor vădit antidemocratică și „tascistă“, în clipa ce ar încerca să treacă la aplicarea practică a teoriei lor.

În felul acesta, o încercare de a scrie un manual de tehnică politică menit să arate *prin ce mijloace s'ar putea organiza Statul național român*, se înfiltește cu foarfecele celor ce veghează ca planurile demagogilor noștri să nu fie zădărnicate de mișcarea legionară, iar încercarea de a pune în aplicare regulile tehnice găsește deschise porțile închisorilor.

Prin zece ani de zile — la 24 Iunie s'a împlinit un deceniu de cînd *Legiunea Arhanghelul Mihail* a luat ființă — grija demagogilor a fost să taie scrisul și să oprească fapta legionarilor.

Dar legiunea a ieșit biruitoare din această luptă și a intrat puternică și plină de viață clocotitoare în al doilea deceniu. Tehnica ei politică s'a dovedit superioară tehnicei demagogilor democrați.

II.

Astfel fiind, cuvine-se la început de nou deceniu legionar să punem limpede problema lichidării definitive a democrației demagogice românești. Politicienii înhăițați cu jidanii au fost aruncați afară din comunitatea românească. La porțile Cetății românești stau doi Arhangheli cu sabie de foc oprind intrarea celor ce și-au spurcat sufletul cu bani jidovești vînzîndu-și neamul și țara. Goniți din raiul românesc, ei se prăbușesc în infern, în iadul unde se sbat cei ce l-au răstignit pe Mintuitorul lumii, cei ce din veci pentru vecie sînt blestemați și condamnați să nu-și găsească odihnă nici pe pămînt nici pe lumea cealaltă.

Nu mai trăim în secolul al XIX-lea în care s'au ridicat la conducerea Națiunilor europene burgheziile materialiste, cari credeau în atotputernicia banului. Între această epocă și veacul nou marele război a pus hotar de cimitire, pădurea de cruci subț care se odihnesc trupurile celor ce au murit pentru înfăptuirea idealului național. Iar sufletele eroilor au intrat în comunitatea celor vii, sporindu-le puterile, luminîndu-le mintea și înflăcărîndu-i la luptă pentru păstrarea și întregirea biruinței.

Așa înțelegem cum s'a născut mișcarea legionară, acel suflet nou al tineretului care a renunțat la bucuriile și plăcerile vieții, înaintînd pe linia ce duce spre desăvîrșirea Statului național român.

Să ne dăm bine seama despre ce este vorba. Războiul ne-a dat prin cumplite jertfe întregirea hotarelor țării românești. Dar a început un nou războiu împotriva dușmanilor rămași înăuntrul hotarelor și cari năzuesc a prefăce țara noastră într'o colonie a lor.

Impotriva acestor dușmani trebuia organizată o armată de luptători, înzestrată nu cu puști și tunuri, ci cu *arme spirituale*, cu credință neclintită în puterea neamului, în puterea bisericii lui Hristos, fiind gata să moară pentru neam și țogă, iar tehnica de luptă a acestei armate Ion Moța o expune așa :

„Cînd vei spune cumplitilor tăi dușmani : Nu-mi pasă dacă mă veți sdrobi sau nu, nu-mi pasă dacă voi vedea sau nu ziua biruinței, dar sunt sigur că jertfa mea va aduce prăbușirea voastră, și cînd pornești și te menții în luptă pînă la capăt cu această hotărîre senină, nu încapă nicio îndoială că porți în tine o forță pe care nicio tehnică represivă nu o poate birui.

Spiritul de jertfă este esențialul !

Avem cu toții la dispoziție cea mai formidabilă dinamită, cel mai irezistibil instrument de luptă, mai puternic decît tancurile și mitralierele : *este propria noastră cenușă !* Nicio putere din lume nu va putea evita prăbușirea atunci cînd se menține pe cenușa unor luptători viteji, căzuți pentru dreptate și Dumnezeu“.

Iată de ce democrația demagogică trebuie să se prăbușească. Iată de ce puterea ei s'a clătinat din temelii, cînd cei doi eroi legionari Ion Moța și Vasile Marin s'au întors la vecinică odihnă în pămîntul țării lor, învățîndu-ne „să minuim această teribilă armă : Propria noastră jertfă“ !

În aceasta stă superioritatea tehnicei legionare : ea este la înălțimea scopului urmărit.

Își imaginează și pretind politicienii democrați că Unirea s'a înfăptuit prin iscusința și inteligența lor. Nicidecum. Unirea este opera celor ce au știut că „spiritul de jertfă este esențialul“, a celor ce au trezit spiritul de jertfă, a celor ce au dat pildă de spirit de jertfă.

Tehnica politică menită a asigura puterea și gloria unui neam stă în crearea cetățeanului desăvîrșit, a legionarului pregătit a se jertfi cu bucurie pentru mîntuirea neamului său.

Cu această tehnică i-au învins Romanii pe Cartaginieni, deși aceștia aveau generali mai geniali, o flotă mai puternică și bogății mai mari. Cu această tehnică legionarii lui Codreanu vor înfrînge trufașă putere materială a jidovilor și a politicienilor vînduți lor.

TRAIAN BRĂILEANU

Din lipsă de spațiu Revista cărților
:- și a revistelor în n-rul viitor. :-

